

Aavo Lind (28.04.1933 – 02.12.2019)

1 Legendaarne matemaatikaõpetaja

Oma aja legendaarse matemaatikaõpetaja Avo Linnu mälestusloost Võru Linna Lehes nr 11, 2019, tsiteerime tema eluloo olulisi teetähiseid.

„Aavo Lind sündis 28. aprillil 1933. aastal Võrumaal Mõnistes. Kirjandushuvilise noormehena õppis ta Tartu Õpetajate Instituudis eesti keelt ja kirjandust, seejärel vahetas eriala ja lõpetas 1956. aastal Tallinna Pedagoogilise Instituudi (tänapäev Tallinna Ülikool) matemaatika-füüsika õpetaja kutsega.

Õpetajana töötas Aavo Kärddla keskkoolis, Võru I keskkoolis, Tabivere keskkoolis, Parksepa keskkoolis ja Võru Kreutzwaldi gümnaasiumis. Õpilaste ees seisis ta väsimatuna kuni 2010. aastani.

Aavo Lind on autorina või kaasautorina loonud enam kui 30 matemaatikaõpikut, käsiraamatut, ülesannete kogumikku. Aavol oli palju hobisid: liikumine ja tervisesport, matkamine, reisimine, reisikirjade kirjutamine, luuletamine ja laulusõnade loomine, fotograafia, aiandus. [- - -] Aavo oli tõeline Õpetaja, kellel oli alati aega selgitada ja seletada, aidata, toetada ja innustada. [- - -] Aavo ei pakkunud valmis tõdesid, oma eeskuju ja suhtumisega maailma asjadesse, kõigekülgselt ja omakasupüüdmatu hoolimisega mõjutas ta oma õpilasi. [- - -]

1978. aastal pälvis Aavo Lind toonase Eesti tunnustusena teenelise õpetaja aunimetuse. Hilisematel aegadel kandis õpetajametoodiku austavat tiitlit. 2008 omistati Aavo Linnule Võru linna teenetemärk.

Aavo Lind on luuletanud: „Kas märkad aja ruttu, / kui tunnis haigutad / või ajad tühja juttu / või lihtsalt maigutad. / On riigieksam turjal, / sa otsustama pead, / ja õpsid häälel kurjal / ei ennusta sul head.“ “

2 Intervjuu Aavo Linnuga 2005. aastal

EMSi aastaraamat 2004 on avaldanud A. Linnu artikli „Kuidas ma kirjutasin raamatuid“ (lk 116 - 125) ja sünnipäevaloo „Aavo Lind 70“ (autor Piret Viil, Kanepi Gümnaasium, lk 157 - 163).

Piret Viil (sel ajal Võru Kesklinna Kool) on teinud intervjuu Aavo Linnuga 2005. aasta sügisel, kui nad koos valmistasid ette Võrumaa õpilaste järjekordset matemaatikalaagrit. Autori loal avaldame intervjuu osi, kuidas saada ja olla (matemaatika)õpetaja, vastused on sõnastanud Aavo Lind omakäeliselt.

PV: KIRJELDA OMA LAPSEPÕLVE JA PERET.

AL: [- -] Õppeainetest huvitasid mind rohkem loodusõpetus, geograafia, ajalugu. 5. klassist alates õpetas mulle eesti keelt Valve Tamre, kes pani meid näitemänge mängima ja kellest on jäänud eredad muljed.

Kui vanem vend lõpetas 7. klassi, siis läks ta edasi õppima Valga keskkooli. Seal tuli üürida tuba ja õppimine oli üsna kulukas. Kui mul sai 7 klassi läbi, siis oli selge, et keskkoolist ei maksa unistada. Tuli valida kool, kus saab stipendiumi. Läksin koos kolme klassiõega Tartu Õpetajate Instituuti, kus esimene kursus ei erinenud märkimisväärselt keskkoolist. Oli lisaeriala (minul muusika), küllap ka midagi veel. Teisel kursusel jaotati rühmadesse erialade järgi. Mina muidugi valisin eesti keele ja kirjanduse eriala. Koolimaja oli Karlova pargi juures, ühiselamu aga Tähtvere mäeküljel, prof. A. Koorti maja vastas.

Õppisin hoolega, et saada kõrgendatud stippi. Ilma stipita ei tulnud õppimine kõne alla. Mäletan, kuidas II kursusel hilines stipipäev kolm päeva ja meie toa 9 poissi olime kõik need päevad söömata. Mängisin ka kooli puhkpilliorkestris. Sealt on ka esimesed omateenitud rublad.[- -]

II kursusel käisin langevarjukursustel ja 1950. aasta jaanuaris sooritasin hüppe Valgas. Järgmisel sügisel anti mulle klubis punase kaanega raamatuke ja öeldi, et nüüd valmistad järgmise grupi hüppeks ette. See oli siis mu esimene pedagoogiline tegevus. Tuli pidada loenguid ja läbi viia ka praktiline ettevalmistus, alates langevarju pakkimisest ja lõpetades hüppeid ja maandumist

imiteerivate harjutustega. Puhkpilliorkestriga olin 1950. aasta laulupeol. Mõnistest käisin 1947. aasta laulupeol lastekooriga. Käisin ka rahvatantsuringis. Juhendaja oli Truts, s.t. Helju Mikkel. Tartu laulupäeval esinesime valikrühmana Tamme staadionil.

Elu kolhoosis oli raske ja kuna ka kõige noorem vend käis juba koolis ning vanem vend, kes lõpetas Valgas kuldmedaliga, läks õppima TPI-sse [praegu TTÜ], erialale elektriijaamad, -võrgud ja -süsteemid, siis jättis ema kolhoosiga hüvasti ning kolis Tallinna Kosele. Isa suri 1949. a detsembris insuldi tagajärjel. Minul tuli 1951. aastal oma paberid üle viia Tallinna Õpetajate Instituuti. Kui läksin oma dokumente sisse andma, siis selgus, et eesti keele eriala rühmas ei ole ühtki poissi. Nii saigi minust matemaatika-füüsika eriala õpilane. Selles rühmas oli poisse küllalt. Tuntumaid ehk August Undusk, muusikamees Erich Rein, sportlane Helvi Keller jt. Et pööre oleks täielik, vahetasin ka muusika lisaeriala kehalise kasvatuse vastu. Mul tuli küll matemaatikas mõned teemad iseseisvalt ära õppida ja Hiiumaa mehele Mihkel Haavamäele eksam sooritada (tegemist oli endise suurtükiväelase, sõjakooli lõpetanuga).

PV: MILLAL TEKKIS TÕSISEM HUVI SAADA MATEMAATIKA ÕPETAJAKS?

AL: „Ega huvi ei tekkinudki, aga ma ei kahetse seda siia maani, kui vaatan eesti keele ja kirjanduse õpetaja tööd. Lapsed enam raamatuid ei loe, kirjandite parandamine on aga vist hullempi kui matemaatika kontrolltööd. Kui meenutan VII klassi, siis meil käis võistlus, kes kirjutab pikema kirjandi. Ei olnud siis imestada, et nii mõnelgi korral täitis kodukirjand terve vihiku. Mõtlesime ise, et küll õpetaja Tamrel on hea meel. Milline naiivsus!

Selgus, et sain ka matemaatika erialal hakkama ja mitte halvemini kui teised. Kui lõpetasime 1952. aastal IV kursuse (vastas 11. klassile), siis arvati meid sama aasta sügisel Tallinna Pedagoogilisse Instituuti. Sügisel selgus, et matemaatika-füüsika rühmadesse ei olnud küllalt soovijaid ja nii kutsuti meie edukamaid I kursusele lisatingimusega, et järgmisel kevadel sooritame koos kursuse-eksamitega ka keskkooli lõpueksamid.

Käisime siis talv läbi kaugõppe keskkooli konsultatsioonipunktis ja kevadel mahtusid ühte eksamisessiooni 5 kursuse-eksamit ja 11 keskkooli lõpueksamit. 16 eksamist oli kolm nelja. Keskkooli vene keele kirjalik eksam, instituudist psühholoogia Albert Koortile ning analüütiline geomeetria Eduard Kaljuveele. Viimasele vastasin pileti ära ilma probleemideta, siis küsiti lisaküsimusi, nendest kuuenda vastasin poolikult ja siis ütles Kaljuvee: "Ma panen ikka nelja." Põhjus oli selles, et enne mind oli mitu viit olnud. Pärast seda eksamit olin ma alati esimeste hulgas eksamiruumi ukse taga.

Pedagoogilise Instituudi lõpetasin kiitusega 1956. aastal. "Orjaturul" [sel ajal toimus kõrgkooli lõpetamise eel tööle suunamise komisjon – toim] jaotasime pakutavad töökohad ja tööle pidin minema Kohilasse. Vahetult enne komisjoni soovis minust kõrgemal ametipositsioonil olev kursusekaaslane minna Kohilasse, kuigi ta pidi Tallinna jääma. Tallinna ma küll ei soovinud jääda ja nii tuli valida kahe vakantse koha vahel: Räpina või Kärddla. Kuna Rāpinasse võis sõita millal soovisid, aga Kärddla jaoks oli vaja piiritsooni luba, siis otsustasin Kärddla kasuks.“

PV: SINU ÕPETAJATEE. MIDA NEED AASTAD ON ANDNUD? KAS JA MILLEST OLED PIDANUD LOOBUMA TÄNU ÕPETAJA ELUKUTSELE?

AL: „Alustasin oma õpetajateed niisiis Kärddlas matemaatikaõpetajana, kuigi olin juba viinud läbi langevarjukursused ja Tallinnas andnud õppeajal asendustunde. Tööraamatus on kirjas üks kuu tööd Vabariiklikus Parteikoolis Arnold Vihmani tundide andmisel. Õppealajuhatajaks oli seal siis Ferdinand Eisen, tore ülemus. [Aastail 1960–1980 oli Eisen Eesti NSV haridusminister. Haridusministrina toetas eesti lastele sobivate õppeprogrammi ja koolisüsteemi rakendamist – toim]

Sügisel 1956 astusin siis Kärddla Keskkoolis õpilaste ette. Direktor oli Helmi Ilus, õppealajuhataja aga Helle Saarsoo, kes oli suurepärase pedagoog ja kellelt sain palju oma õpetaja teele. Tema töökus, täpsus ja järjekindlus innustas. Ta külastas neljal esimesel tööaastal aastas keskmiselt 18 tundi. Kui tunnikülastuste märkmetes oli esimestel aastatel häid ettepanekuid, siis viimastel lõppesid

need tihti sõnadega: "ettepanekuid ei ole". 1960. aastal siirdus Saarsoo Tallinna, kus ta oli pikemat aega Haridusministeeriumi inspektor. Minust sai siis õppealajuhataja. Pidasin seda ametit kaks aastat ja siis loobusin. Leidsin, et õpetajana on minust rohkem kasu.

1964. aastal tulin Võrru, kus olin kaks aastat Haridusosakonna inspektor. Selle ameti võtsin vastu sellepärast, et korterit saada. Paralleelselt andsin tunde ka õhtukoolis. Kolmandal Võru aastal olin õhtukooli õppealajuhataja ja 1967. aastast Võru I Keskkooli matemaatikaõpetaja. Sellel kohal töötasin 1983. aastani, millele järgnes töö Tabivere koolis Saadjärve kaldal. 1986. aastal läks Parksepas pensionile Asta Hirv ja tulin tema kohale, esimesel aastal 36 nädalatunniga. Siiani olen samal kohal vastu pidanud.

Ma ei leia, et õpetajana oleksin pidanud millestki loobuma. Õigem on ehk öelda, et ma ei ole kunagi pretensioonikas olnud. Kärldlas elasin ma esimesel aastal umbes 6 m²-ses toas, siis 5 aastat internaaditoas ja alles kahel viimasel aastal oli mul kahetoaline korter. Mul ei ole isegi autot olnud, kuigi mul oleks olnud võimalus seda osta. Kui ma Vene aja lõpus tegin auto-ostu avalduse, siis sai selle auto siiski endale Elmar Susi, kellel oli vastavates ringkondades suuri tutvusi. Auto-ostu planeerisin ainult selleks, et selle alla panna oma raha, mis hiljem läks laenusertifikaatide organiseerijate kontodele.“

PV: MIDA TEEKSID TEISITI, KUI ALUSTAKSID PRAEGU OMA ÕPETAJATEED?

AL: „Kui oleksin alustanud praegu samalt stardipositsioonilt nagu 57 aastat tagasi, siis ei oleks kõrgkoolis õppimine kõne alla tulnudki. Kui aga oleksin sellele teele sattunud, siis oleksin kindlasti ametit vahetanud, sest minu tervislik seisund (suhkruhaigus) on otseselt seotud koolistressiga ja tuuleveskitega võitlemisega.“

PV: SOOVITUSI ALGAJALE ÕPETAJALE ?

AL: „Olge vaprad! Need nõudmised, mis teie turjale laotakse, sisaldavad arvestatavalt formalismi. Sõeluge sealt välja oluline ja vajalik, mis on mõistlik. Jätke rahulikult kõrvale see informatsiooniline müra, mida tekitavad ametkonnad, kes löövad riigi ja rahva raha laiaks, tootes pabereid ja korraldusi, et õigustada saadud palka.

Arvestage, et kunagi on vaja, et ka Teie lapsi õpetataks ja Te tahate ju, et neid hästi õpetataks.“

PV: KUIDAS ARVAD, KAS IGA LAPS SUUDAKS OMANDADA MATEMAATIKAT VÄGA HÄSTI?

AL: "Matemaatika on püha teadus, mida igäihe pea ei jaga." Selle loosungi panid kunagi Väraska laagris matemaatikud ukse kohale. Teiste ainete õpetajad olid muidugi vihased.

Kõik võimed alluvad üldiselt normaaljaotuse seadusele. Kui 100 meetri jooksus panna kogu klass stardijoonele, siis ei jõua nad ju kõik korraga finišisse! Sellepärast ei saa kõik ka rahuldavat hinnet kätte. Lisaks erinevusele võimetes on ka suured erinevused soovis õppida. Kahjuks paljud võimekad õpilased ei vaevu pingutama. Voldemar Panso ütles väga lühidalt ja tabavalt: "Talent ei ole habe, mis kasvab iseenesest." See kehtib nii näitlejatöö kui ka matemaatika kohta.

Kokkuvõttes: väga hästi omandada suudab väike osa õpilastest.“

PV: MIS MOTIVEERIB ÕPILAST MATEMAATIKAT ÕPPIMA, MIS MITTE ?

AL: „Kõige olulisem oleks õpilase arusaamine, et matemaatika hea valdamine on tema eluteel oluline. Tegelikult on motiive palju. Osa õpilasi õpivad sellepärast, et nad on harjunud maast-madalast iga tööd korralikult tegema. Osa tahavad vanematele meeldida, osa klassikaaslastest paremad olla. Innustab ka õpetaja hea aineoskus ja ainekäsitus, julgustav toetus. Oluline on ka klassi kui terviku õpihoiak. Teisest küljest võib muidugi õpetaja ka õpilastelt tahtmise ära võtta.

Minu kunagine õppejõud TPedI-st Aleksander Emmo rääkis, kuidas selles klassis, kus õppis tema, tekkis poistel suur huvi matemaatika vastu. Neil oli õpetaja, kes jäi tahvli juures ülesannete lahendamise jänni. Poisid olid ülesannete lahendamise mõne tunni võrra õpetajast ees ja neile pakkus rõõmu näidata õpetajale, kuidas tegelikult tuleb ülesannet lahendada.“

PV: MIS ON MUUTUNUD MATEMAATIKA ÕPETAMISES SINU TÖÖAASTATE JOOKSUL ?

AL: „Muutused on tähelepanuväärsed! Kui ma tööle asusin,

olid tõlkeõpikud ja ülesannetekogud. Ülesannete raskusaste oli üsna kõrge. Puudulikke hindeid jätkus. Eriti arvestatav oli geomeetria oma tõestustega. 1963. aastast alustas Printits originaalõpikute kirjutamist. Sealt sai alguse originaalõpikute seeria ja paar aastat oli märgatav õppeedukuse tõus. See ei kestnud kuigi kaua. Õpilased kohanesid ja said varsti jälle endises mõõdus puudulikke. Nii on tasapisi lihtsustatud matemaatikat. Siis hakkas matemaatika tundide arv kahanema ja tuli tõdeda: õpilane on kõike näinud, aga midagi korralikult ei oska, ei ole aega süvenemiseks. Üks kõrgel positsioonil olev ametnik ütles: "Ometi on õnnestunud otsustavalt vähendada emakeele ja matemaatika tundide arvu." See on matemaatilistelt harimatu inimese hinnang.

Suure hoobi on andnud õppimisele ja õpetamisele demokraatia. Õpilasel on tohutult õigusi, aga kohustust õppida ei tunta. Majanduslikult ja moraalselt laostunud kodud on omaette probleem.

Muutused on tohutud, aga mitte paremuse suunas. Üsna olulise nihke tõid riigieksamid. On koole, kus ei õpetata matemaatikat, vaid matemaatika riigieksamit. See aga vaesustab matemaatikat.

Eraldi peaks nimetama ka taskuarvutit. Ei ole normaalne, et 8. klassi õpilane ei saa arvutita vastust tehtele $0,2 \times 5$. Arvuti kaotab väga olulise osa matemaatikast - numbriliste vahekordade tajut. Eriti suurtes raskustes on õpilased tekstülesannete ja geomeetria ülesannete lahendamisel. Põhiline raskus on selles, et ei osata tekstist informatsiooni välja lugeda. Tegemist on ka puhtalt nõrga lugemisoskusega.“

PV: MIS ON MUUTUNUD MEIE KOOLIELUS SINU TÖÖAASTATE JOOKSUL ?

AL: „Eelkõige tahaksin öelda, et õpilase koolipäev on ebainimlikult pikk, 7-8 tundi päevas. Kui ma tööle läksin, siis üle 6 tunni päevas ei olnud. Laupäev oli ka koolipäev.“

Õppematerjalid on lastele üsna kallid. Aga mis muu peale töö odav ongi? Koledal nõukogude ajal oli koolis käimine odav. Ja sellised õdusused, nagu maaõpetaja tasuta korter, küte ja valgustus ei kordu iialgi.

Bürokratia ja paberimajandus on kasvanud tohutult. Kunagi

märkisime programmi kuupäevad, mis ajaks mingi teemaga peab valmis saama. Kunagi ei nõutud sedagi. Milliseid ainekavasid ja töökavasid peab nüüd kirjutama! Ja kas sellest siis sõltuvad õige töö tulemused? Formalistide ja võhiklike haridusjuhtide jaoks vist tõesti! Mu ainuke rõõm on selles, et olen nii vana.

Muutunud on ka kooli, õpetaja töö kontroll. Kui eelmise vabariigi ajal F. V. Mikkelsaar [(1886 – 1930), matemaatikaõpikute autor, ka EV haridusministri asetäitja – toim.] tuli kooli, siis läks ta klassi ette ja hakkas õpilasi küsima. Kui ma oma tööd alustasin, või kui ma ise haridusosakonnas töötasin, siis viidi koolides taseme kontrollimiseks töid läbi. Ka direksioon tegi vajadusel kontrolltöid. Nüüd kontrollitakse ainult paberimajandust. Tulemuseks on see, et õpetaja räägib aasta läbi anekdoote, aastahinded on õpilastel viied, teadmised nullid.“

PV: MILLE POOLEST ERINEVAD (SARNANEVAD) SINU ESIMESED TÖÖAASTAD PRAEGU KOOLIS TÖÖD ALUSTAVATE ÕPETAJATE OMADEGA ?

AL: „Sellele on väga raske vastata. Alustasin tööd Hiiumaal ja seal olid inimestevahelised suhted teistsugused kui Võrus. Kui seal keegi haigestus, siis leidis alati kolleege, kes olid nõus tunde asendama, ilma asendustasuta. See tuli hiljem. Direktor ja õppealajuhataja leidsid alati aega selleks, et kuulata noorte õpetajate probleeme ja muresid, aidates neid lahendada. Ei olnud vaja seda kolleegidelt uurida või kusagilt teadetetahvilt avastada. Ei olnud mingit ähvardamist ega näägutamist. Võibolla elatakse Hiiumaal praegugi sama moodi.“